

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 117/2015
24.09.2015. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судије: Бранка Станића, као председника већа, судије Браниславе Апостоловић и судије Гордане Ајншпилер Поповић, као чланова већа, у правној ствари тужиоца П.б. А. АД из Б. у стечају, улица ... кога заступа пуномоћник адвокат М.И., из Б., против туженог С.Ш. ДОО из Б., улица ... кога заступа пуномоћник Ж.И., адвокат из Б., ради дуга, вредност предмета спора 2.329.332,04 евра, одлучујући о ревизији туженог која је изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 5547/14 од 05.03.2015. године, донео је у седници већа одржаној дана 24.09.2015. године, следеће

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 5547/14 од 05.03.2015. године и пресуда Привредног суда у Београду П 2632/2014 од 27.05.2014. године и предмет се враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П број 2632/14 од 27.05.2014. године у ставу 1 изреке, обавезан је тужени С.Ш. ДОО из Б. да тужиоцу П.б. А. АД из Б. у стечају исплати износ од 2.329.332,04 евра са каматом Европске централне банке почев од 16.06.2007. године па до исплате, све у динарској противвредности по продајном курсу Народне банке Србије на дан исплате а у року од 8 дана од дана пријема отправке пресуде. Ставом 2 изреке обавезан је тужени да тужиоцу плати трошкове парничног поступка у износу од 2.537.920,00 динара у року од 8 дана од дана пријема отправке пресуде.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж број 5547/14 од 05.03.2015. године, одбијена је жалба туженог као неоснована и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П број 2632/2014 од 27.05.2014. године.

Против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 5547/14 од 05.03.2015. године, тужени преко пуномоћника из реда адвоката је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права и битних повреда одредаба парничног поступка, учињених у другостепеном и првостепеном поступку.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у складу са одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/2011 и 54/2014) и утврдио да је ревизија туженог основана.

Тужилац је тражио од туженог исплату износа од 2.329.332,04 евра са каматом Европске централне банке почев од 16.06.2007. године па до исплате, у динарској противвредности по продајном курсу Народне банке Србије на дан исплате.

Према утврђеном чињеничном стању, између С.П.б. А. из Б. и туженог закључени су уговори о инвестиционом кредиту број ...; ... и ... по којима је туженом одобрен кредит на основу претходно закљученог Уговора о зајму у. Б. б. и Међународне банке за обнову и развој број YU 2307 од 24.06.1983. године, као и Уговора о пројекту који је закључен између А., Међуопштинске регионалне заједнице Подрињско – колубарског и Подунавског региона и Међународне банке од 24.06.1983. године а ради реализације пројекта П.-к. и П.-р. од 21.10.1983. године и од 21.11.1983. године и ради финансирања пројекта р. р. С. П.-к. и П. р.

Тужени је на основу закључених уговора измиривао доспеле уговорене обавезе све до увођења санкција Организације Уједињених нација, тако да је платио у 11 рата. Након увођења санкција 31.05.1992. године обустављен је платни промет са иностранством, јер је ино-поверилац одбио да прими понуђену уплату дванаесте рате. Након укидања санкција дана 17.12.2001. године између СРЈ и Међународне банке за обнову и развој, потписан је Споразум о зајму (Консолидовани зајам Б) којим су регулисани услови и рокови измирења обавеза по предметним уговорима а након тога је ступио на снагу Закон о потврђивању споразума о зајму између СРЈ и Међународне банке за обнову и развој којим је утврђен нови износ дуга у еврима уместо у америчким доларима и нови рокови доспећа са отплатом почев од 15.06.2005. до 15.12.2031. године. Дана 22.12.2001. године ступио на снагу Закон о задужењу СРЈ код Међународне банке за обнову и развој према коме је СРЈ односно Република Србија преузела обавезе по основу зајма према Међународној банци за обнову и развој у својству дужника а истовремено постала и поверилац у земљи. Након тога Република Србија као поверилац је закључила Уговор о регулисању међусобних односа са А. а.д. дана 06.07.2007. године, којим су потписници уговора констатовали да су Међународна банка за обнову и развој и У.Б.б. потписале 24.06.1983. године Уговор о зајму у циљу реализације Пројекта р. р. С. у П.-к. и П. р, да су У.Б.б. и А. закључиле уговор о регулисању односа по зајму дана 21.10.1983 године и да Б.б. у стечају потражује од А. по основу уговора о зајму и уговора о регулисању односа по зајму, укупан износ од 167.272.514,38 евра са стањем на дан 15.06.2007. године, а да је потраживање Б.б. у стечају у наведеном износу према А. пренето на Републику Србију у смислу члана 4. Закона о регулисању односа Републике Србије и банака у стечају по основу преузетих иностраних кредита односно зајмова („Службени гласник РС“ број 45/05). Потписници овог уговора сагласни су да се потраживање Републике Србије од А. по основу међународног зајма за директну компоненту у износу од 43.454.609,50 евра са стањем на дан 15.06.2007. године измири конверзијом потраживања у акцијски капитал А., да регулисањем обавезе А. према Републици Србији на овај начин, А. није више дужник, али истовремено стиче својство повериоца према крајњим дужницима – правним лицима и њиховим гарантима у погледу чијих обавеза је А. ступила у однос према

Републици Србији. Из Уговора о конверзији потраживања у капитал који је закључен 06.07.2007. године утврђено је да је закључен између Републике Србије и А. и да је извршено усаглашавање стања дуга по основу зајма између Б.б. и А. – зајам YU 2307 на дан 15.06.2007. године у износу од 167.272.514,38 евра од чега је на директну компоненту 43.454609,50 евра а на индиректну 123.817.904,88 евра и да је Законом о регулисању односа између Републике Србије банака у стечају, Б.б. ослобођена обавезе према Републици Србији, а А. АД из Б. као пословна банка крајњег дужника – туженог ступила у обавезу према Републици Србији. Закључењем овог Уговора, потраживање повериоца према дужнику са стањем на дан 15.06.2007. године по основу директне компоненте у износу од 43.454609,50 евра конвертује се у капитал повериоца код дужника и на тај начин је правни претходник тужиоца у целости измирио обавезу према Републици Србији за све крајње дужнике по зајму Међународне банке за обнову и развој. Тужилац односно његов правни претходник према ставу нижестепених судова, на овај начин и сходно Закључку Владе РС од 5.07.2007 године, постао је поверилац предметног потраживања, те по том основу тражи од туженог као дужника и крајњег корисника кредита, исплату износа од 2.329.332,04 евра.

Нижестепени судови су на основу овако утврђеног чињеничног стања закључили, да је тужилац регресни поверилац према туженом, да је основан његов захтев у целини и применом одредби члана 448, 1065. и 1066. Закона о облигационим односима, обавезали туженог да тужиоцу исплати потраживање које је предмет тужбеног захтева.

Према оцени Врховног касационог суда, овакав закључак нижестепених судова се за сада не може прихватити као правилан.

Основано се у ревизији туженог истиче да је првостепена пресуда заснована на погрешној примени материјалног права, због чега чињенично стање није на потпуно и на правилан начин утврђено.

Првостепени а ни другостепени суд нису на поуздан и јасан начин разјаснили релевантну чињеницу а то је, да ли је предметна обавеза туженог као крајњег корисника кредита, престала по сили Закона о регулисању односа Републике Србије и зајмопримаца или гаранта за преузете обавезе по зајмовима Међународне банке за обнову и развој („Службени гласник РС“ број 104/2009). То је тужени истицао током поступка. У конкретном случају ради се о обавези која је у оквиру зајма YU-2307 на који зајам се и односи наведени закон и то конкретно одредба члана 2. став 1 закона. Према тој одредби, банке се ослобађају обавеза према Републици Србији а крајњи корисници и њихове банке ослобађају се обавеза према банкама и Републици Србији за девизна средства одобрених зајмова Међународне банке за обнову и развој YU-1477; YU-1801; YU- 2307 и YU – 1951 која су банке продале Народној банци бивше СФРЈ у складу са тада важећим прописима, а крајњим корисницима са седиштем на територији Републике Србије ван територије Аутономне покрајине Косово и Метохија директно или преко њихових банака исплатиле динарску противвредност ових средстава у износима а према стању на дан 08.01.2002. године и то између осталог и за зајам YU-2307-0 који је крајњим корисницима пласиран преко У.б.б. у износу од 98.868.199,62 евра. Другостепени суд у образложењу своје пресуде заузима становиште да наведена обавеза туженог према тужиоцу није престала по овом закону, кратко наводећи да се престанак обавезе по овом закону односи на тзв.

„индиректну“ компоненту зајма, те да се из списка предмета а и из налаза и мишљења судског вештака може закључити да се утужено потраживање односи на директну компоненту предметног зајма, што би значило да ова обавеза по наведеном закону није престала. Првостепени суд је међутим предметну обавезу квалификовао као обавезу која истовремено потпада под директну и индиректну компоненту укупног зајма, па је остало неутврђено да ли се на предметну обавезу односи претходно наведени Закон о регулисању односа Републике Србије и зајмопримаца или гаранта за преузете обавезе по зајмовима Међународне банке за обнову и развој у смислу да ли је та обавеза престала на основу овог закона у целини или делимично или није престала.

Основано се у ревизији туженог истиче да нижестепени судови нису у конкретном случају образложили зашто нису примењене одредбе Закона о коришћењу дела средстава обезбеђених обавезним удруживањем средстава друштвене репродукције за покриће курсних разлика по кредитима Међународне банке за обнову и развој за улагања у индивидуалном сектору за период од 1986. до 1990. године („Службени гласник СРС“ број 46/87), јер се наведеним законом Република Србија обавезала да ће преузети на себе ризик курсних разлика за улагања у индивидуалном сектору по зајму **YU-2307-0** што произлази из одредбе члана 2 овог закона, а што може бити од значаја за утврђивање битне чињенице, како око постојања основа за конверзију валуте зајма из америчких долара у евро тако и висине евентуалне обавезе туженог у вези тог зајма. Тужени указује и на постојање писма бр. 6 од 24 јуна 1983 године, за које тврди да је саставни део уговора о зајму **YU-2307-0** тако да и садржину тог писма треба ценити као саставног дела уговора.

Основано се у ревизији туженог истиче да нижестепени судови нису на правилан начин применили материјално право поводом одређивања вредности дуговане чинидбе. Другостепени суд у својој одлуци није ни изнео аргументацију поводом навода туженог и жалбених разлога који се односе на поверилачку доцњу. Првостепеном пресудом коју је другостепени суд потврдио, тужени је обавезан да плати и обрачунату затезну камату у износу од 557.890,47 евра, са образложењем да је био у доцњи. Те камате су обрачунате за период од увођења санкција 01.06.1992. па до 08.01.2002. године.

У конкретном случају, према стању у списима предмета, тужени као дужник није скривио кашњење у плаћању за овај период, што значи да не може трпети последице доцње, нити се те последице могу наметати ставом нижестепеног суда да је у конкретној ситуацији настао нови правни однос и то у моменту када је тужилац извршио своју обавезу према Републици Србији, конверзијом у акцијски капитал. Ако тужени није био у дужничкој доцњи онда му се не би могли у висину обавезе урачунавати сви трошкови и камате које је Међународна банка за обнову и развој обрачунавала а односе се на променљиву каматну стопу, затезну камату и **currency pool**. Другостепени суд према датом образложењу сматра да је Међународна банка обрачунавала трошкове и камату и у периоду мировања отплате зајма због санкција ОУН па није јасно, ако су мировале обавезе за период важења санкција, како може бити тужени у доцњи за период док су санкције важиле, јер ако су обавезе мировале за повериоца, мировале су и за дужника, који санкције није ни скривио. Другостепени суд је позивајући се на Закон о потврђивању споразума о зајму између СРЈ и

Међународне банке за обнову и развој (консолидовани зајам Б) тужиоцу признао и трошак кредита „сиггенсу роол“, који однос се примењује између државе и Међународне банке за обнову и развој, али није разјашњено да ли се исти однос примењује између домаћих правних лица, са напоменом да за то нема доказа у списима предмета.

Тужени је током целог поступка оспоравао активну легитимацију тужиоца односно спорио његово својство повериоца према туженом, па у предметној ревизији основано истиче да ни првостепени ни другостепени суд није објаснио на који начин је обавеза коју је имала Б.б. најпре престала, заправо „ослобођена“ како то стоји у пресуди, па је након тога поново та обавеза настала и постала обавеза тужиоца, те каква веза постоји између три правна субјекта Републике Србије, Б.б. и тужиоца на једној страни и туженог у овој парници. Тужени је тврдио, односно доставио доказе да је закључио оригинални уговор о кредиту 12.11.1984 године са тада С.П.б. А. Б., те је истицао да сада тужилац у овој правној ствари није правни следбеник именоване банке, јер је именована банка престала да постоји припајањем Б.б. ДД која је сада у стечају, тако да та банка (а не тужилац) према развоју правног следбеништва, може једино бити правни следбеник раније специјализоване П.б. А., која је била у кредитном односу са туженим.

Другостепени суд објашњавајући активну легитимацију тужиоца, закључује да је тужилац испунио законску обавезу тако што је емитовао акције у висини једнакој утуженом потраживању и на тај начин измирио обавезе туженог као крајњег корисника ино-кредита, према држави као новом повериоцу. Другостепени суд затим закључује да је тужилац испуњење дуга туженог извршио у складу са чланом 6 Закона о регулисању односа Републике Србије и банака у стечају по основу преузетих иностраних зајмова. Одредбом члана 6 овог закона је прописана обавеза да пословне банке закључе уговор са Агенцијом за осигурање депозита, стечај и санацију банака и на тај начин регулишу обавезе. У тој ситуацији поставља се питање, ако тужилац није правни следбеник повериоца туженог из директног пословног односа, да ли је у том случају био дужан да плати потраживање за туженог, односно у име туженог и да без његове сагласности, потпише уговор којим се утврђује обавеза коју ће платити на крају тужени.

Све су то разлози због којих се побијане пресуде морају укинути и предмет вратити првостепеном суду на поновно суђење. У поновном поступку првостепени суд ће имајући у виду изнете примедбе разјаснити спорна питања и утврдити релевантне чињенице за одлуку и то: да ли је тужилац активно легитимисан за предметно потраживање од туженог и да ли је потраживање престало *ex lege*, по Закону о регулисању односа Републике Србије и зајмопримца или гараната за преузете обавезе по зајмовима Међународне банке за обнову и развој. Ако потраживање није престало и ако се утврди да је тужилац поверилац предметног потраживања, у том случају на правилан начин утврдити висину потраживања полазећи од тога колико је износило потраживање, односно дуг туженог према уговору о кредиту закљученом 12.11.1984. године у моменту када су уведене санкције и престало плаћање према ино-повериоцима, да ли се поверилац налазио у поверилачкој доцњи и у ком временском периоду се налазио у поверилачкој доцњи, јер ако постоји доцња повериоца у том случају нема право на камату било да се ради о уговореној или законској затезној камати, којим

трошковима се сагласно уговорима, може теретити корисник кредита – тужени и да ли се туженом могу ставити на терет све камате и курсне разлике, које је држава пристала да плати Међународној банци, те сагледавајући све ове чињенице, на правилан начин утврдити висину потраживања и доспелост потраживања и донети нову одлуку на закону засновану.

На основу свега изложеног и процесних овлашћења из члана 416. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранко Станић,с.р.**